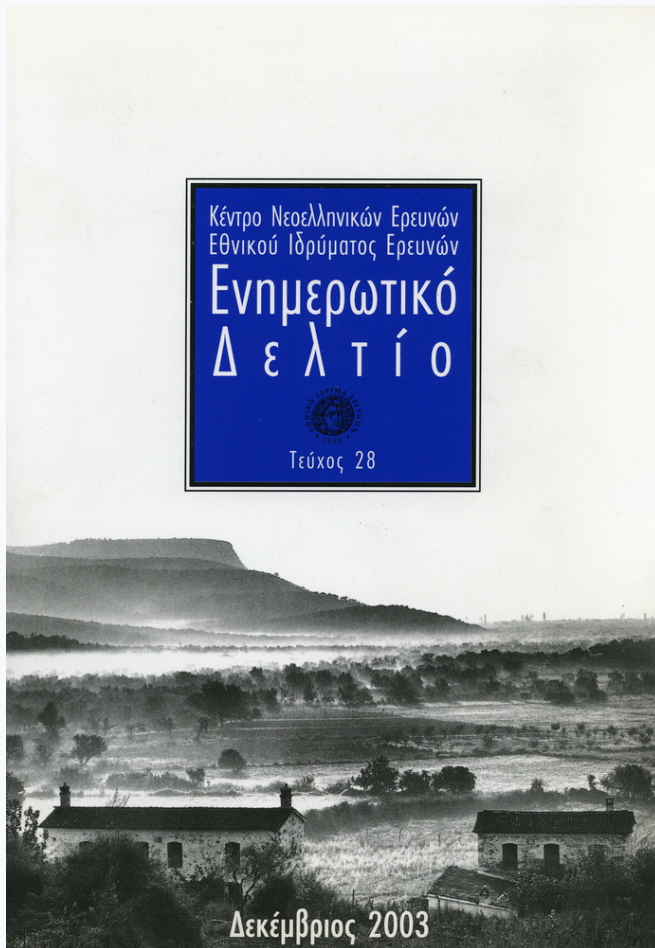

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 28 (2003)

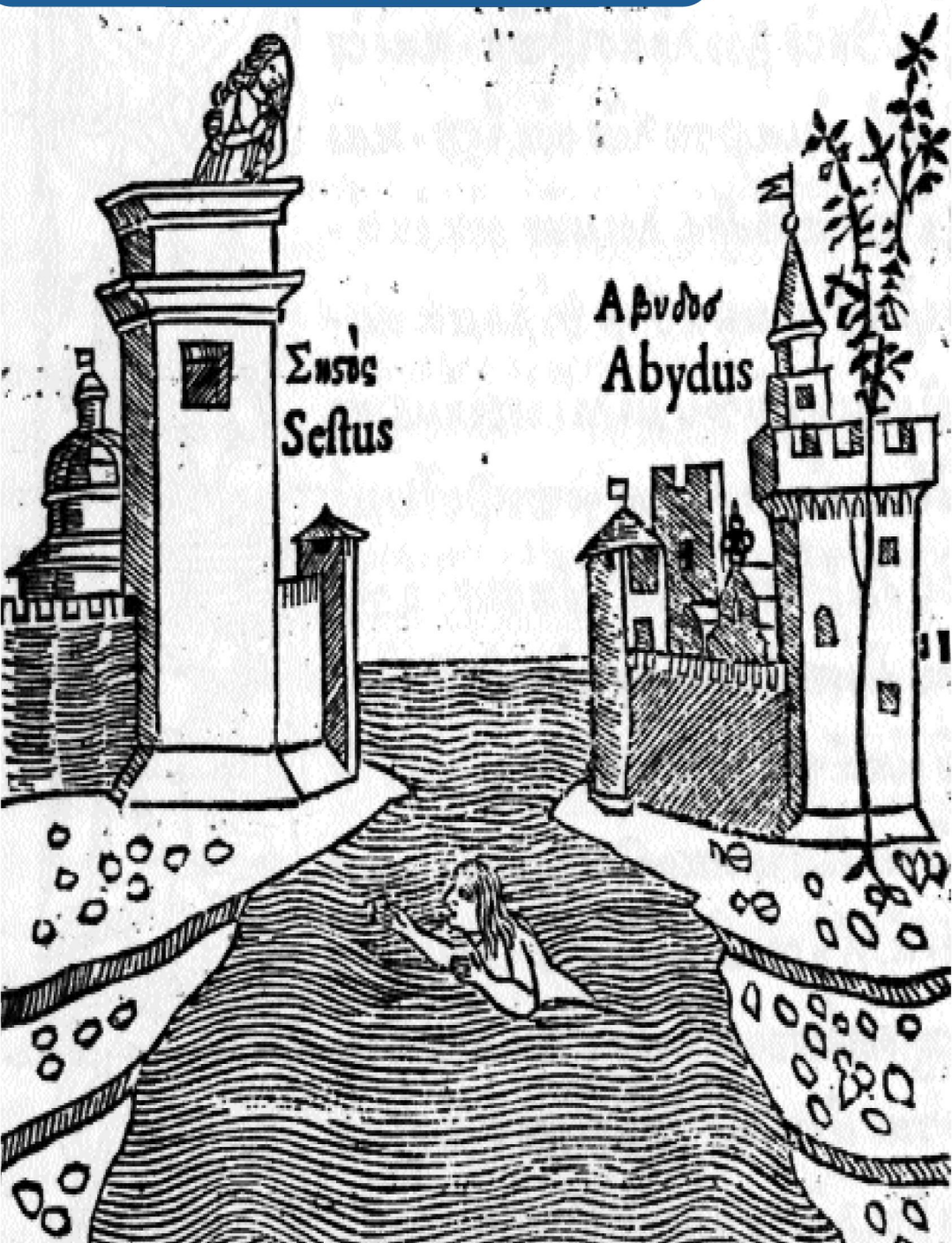
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

doi: [10.12681/news.223](https://doi.org/10.12681/news.223)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 28, 48–59.
<https://doi.org/10.12681/news.223>

**ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ**

Ε΄ Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας

Μυτιλήνη και Αϊβαλί: μια αμφίδρομη σχέση στο Βορειοανατολικό Αιγαίο
(Μυτιλήνη, 6-9 Οκτωβρίου 2003)

Το πάγιο ενδιαφέρον του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών για τις πνευματικές, οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις μεταξύ της Μυτιλήνης και των πόλεων της Μικράς Ασίας αποτέλεσε αντικείμενο Διεθνούς Συνεδρίου που διοργανώθηκε από το ΚΝΕ/ΕΙΕ, το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και την Εταιρεία Λεσβιακών Μελετών, στο Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Μυτιλήνης, μεταξύ 6 και 9 Οκτωβρίου 2003.

Το Συνέδριο είχε διεθνή χαρακτήρα και διεπιστημονικό προσανατολισμό. Αποτέλεσε μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συνάντηση εργασίας όχι μόνο γιατί έδωσε το στίγμα των ώς τώρα ερευνών στους τομείς των κοινωνικών επιστημών γύρω από το θέμα των πολιτισμικών σχέσεων μεταξύ των δύο περιοχών, αλλά και γιατί έφερε στο φως άγνωστες πτυχές της έρευνας κυρίως μέσα από τις παρεμβάσεις των γάλλων και τούρκων ιστορικών. Τα στοιχεία του Émile Kolodny για τη δημογραφική ανάπτυξη της Λέσβου και του Patrick Boulanger για τον ρόλο που έπαιξαν οι δευτερεύουσες σκάλες της Ανατολής στην προμήθεια λαδιού στη Μασσαλία είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι ανακοινώσεις των Τούρκων ιστορικών έριξαν φως σε "καυτά" θέματα της έρευνας. Ο Zeki Arıkan, που δεν μπόρεσε να παρευρεθεί, έστειλε μιαν εξαιρετικά εμπειριστατωμένη ανακοίνωση για την "αινιγματική" προσωπικότητα του οθωμανού διοικητή της Μυτιλήνης Namık Kemal, ο Ethem Eldem έδωσε στοιχεία για τη δραστηριότητα των παραρτημάτων της Οθωμανικής Τράπεζας στη Μυτιλήνη και στο Αϊβαλί, ο Mehmet Genç παρουσίασε την ανάπτυξη της ελαιοκομίας μέσα από τις τουρκικές φορολογικές κατασικωώσεις, ο Sinan Küneralp παρουσίασε τους έλληνες δημοσίους υπαλλήλους που υπηρέτησαν στην οθωμανική διοίκηση στη Μυτιλήνη και το Αϊβαλί, ενώ η Güldem Sarıyıldız έδωσε μαρτυρίες για τα σαπυνοποιεία της Λέσβου συμβουλευόμενη τις τουρκικές πηγές. Την εισαγωγή στις εργασίες του Συνεδρίου έκανε η κα Αγλαΐα Αρχοντίδου, συνδέοντας το παρόν με το παρελθόν και παρουσιάζοντας τις αρχαιολογικές μαρτυρίες για τη σχέση της Λέσβου με τον μικρασιατικό αιγιαλό. Η κα Αρχοντίδου ξενάγησε τους συνέδρους στον χώρο του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου και στα πλούσια ευρήματα που τεκμηριώνουν την ακμή του νησιού στα αρχαϊκά, κλασικά, ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια.

Την πρώτη μέρα του Συνεδρίου παρουσιάστηκε η οπτική της εκκλησιαστικής ιστορίας (Ι. Φουντούλης, Μ. Παϊζή-Αποστολοπούλου, π. Δημήτριος Στρατής) και οι ιδεολογικές και εκπαιδευτικές επιδράσεις (Π.Μ. Κίτρομηλίδης – Ρωξάνη Αργυροπούλου, Στ. Ανεστίδης και Π. Μιχαηλάρης). Τη δεύτερη μέρα οι ανακοινώσεις συμπεριέλαβαν τις ενότητες της Τέχνης (Ε. Δρακοπούλου, Κ. Κορρέ, Ουρ. Πολυκανδριώτη), της γεωγραφίας (Σ. Αναγνώστου), των περιηγητών (Ι. Βιγγοπούλου) και της γλωσσολογίας (Α. Ράλλη, Δ. Μελισσαροπούλου). Την τρίτη μέρα οι μουσικοί δρόμοι και οι αλληλεπιδράσεις τους αναλύθηκαν στις παρεμβάσεις των Θ. Σουλακέλλη, Δ. Παπαγεωργίου, Γ. Νικολακάκη - Ν. Διονυσόπουλου - Α. Χατζηγεωργίου. Ακολούθησε η οικονομική ιστορία (Σ. Κωφόπουλος, Μ. Genç, Ε. Σιφναίου, G. Sarıyıldız και P. Boulanger). Μια ενότητα

αφιερώθηκε σε ανθρωπολογικές προσεγγίσεις (R. Hirschon, Σ. Κουφοπούλου), τα αρχαικά ευρήματα (Ι. Πετροπούλου), τις προσωπογραφικές μαρτυρίες (Σ. Μπαλάσκας, Ζ. Arıkan και S. Küneralp), ενώ τέλος παρουσιάστηκαν τα ζητήματα του χώρου (Σ. Χτούρης, Μ. Τσιτιμάκη και Δ. Ψαρρός). Στο τέλος του συνεδρίου προβλήθηκε το γνωστό ντοκιμαντέρ του Δ. Ψαρρού για τις Κυδωνίες και τα Μοσχονήσια, το οποίο και αποτέλεσε τη μόνη οπτική εικόνα από την περιοχή των Κυδωνιών, μιας και η προγραμματισμένη επίσκεψη στην πόλη αναβλήθηκε λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Ευρυδίκη Σιφναίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Κατά την διάρκεια των τριών ημερών (τέσσερις συνεδρίες) έγιναν οι παρακάτω ανακοινώσεις.

A´ Ημέρα (Δευτέρα, 6 Οκτωβρίου 2003)

Παναγιώτης Μιχαηλάρης: *Παρουσίαση της θεματικής του Συνεδρίου*, Αγλαΐα Αρχοντίδου: *Η ματιά του αρχαιολόγου*, Ιωάννης Φουντούλης: *Ναοί και Μοναστήρια των Κυδωνιών*, Μάχη Παϊζή-Αποστολοπούλου: *Μοσχονήσια: διεγκυστίνα με τρεις παίκτες (17ος-18ος αι.)*, Αθανάσιος Καλαμάτας: *Οι μητροπόλεις Κυδωνιών και Μοσχονησίων (19ος-20ός αι.)*, π. Δημήτριος Στρατής: *Οι σχέσεις Αγίου Όρους και Κυδωνιών*, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης - Ρωξάνη Αργυροπούλου: *Ο Διαφωτισμός στο χώρο της Αιολίδας*, Σταύρος Ανεστίδης: *Λόγος και εικόνες από τις Κυδωνίες της ακμής*, Παναγιώτης Μιχαηλάρης: *Η εκπαιδευτική κατάσταση στο Αϊβαλί λίγο πριν από το τέλος.*

B´ Ημέρα (Τρίτη, 7 Οκτωβρίου 2003)

Ευγενία Δρακοπούλου: *Δρόμοι της θρησκευτικής τέχνης στο Βορειοανατολικό Αιγαίο (17ος-18ος αι.)*, Κατερίνα Κορρέ: *Μικρασιατικές επιδράσεις στη νεότερη κεραμική της Λέσβου*, Ουρανία Πολυκανδριώτη: *Λογοτεχνικοί δρόμοι επικοινωνίας στο Βορειοανατολικό Αιγαίο*, Στρατής Αναγνώστου: *Λέσβος και απέναντι μικρασιατική ακτή. Ενιαίος γεωγραφικός χώρος ως το 1922*, Κλειώ Χατζηδανιήλ: *Κυδωνίες: Η "διαχείριση" της πολιτισμικής ταυτότητας μέσα από τις υποθέσεις "Διαφορών εκ μνηστείας"*, Emile Kolodny: *L'impact démographique des échanges de populations dans l'île de Lesbos*, Ιόλη Βιγγοπούλου: *Ταξιδιώτες στο ΒΑ Αιγαίο: οδοιπορίες, πλεύσεις και συναντήσεις αδιασταύρωτες*, Αγγελική Ράλλη: *Η διάλεκτος των Κυδωνιών και Μοσχονησίων: μια πρώτη προσέγγιση*, Δήμητρα Μελισσαροπούλου: *Το ρηματικό σύστημα της διαλέκτου των Κυδωνιών και Μοσχονησίων.*

Ξενάγηση στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μυτιλήνης.

Θεοφάνης Σουλακέλης: *Η μουσική ζωή στις Κυδωνίες: μουσικές καταγραφές-προφορικές μαρτυρίες-δημοσιεύσεις*, Δημήτρης Παπαγεωργίου: *Ο Λέσβιος μερακλής και τραγουδιστής Σόλων Λέκκας: όψεις και εκδοχές της "Ανατολής"* στις λεσβιακές μουσικές πρακτικές, Γιώργος Νικολακάκης - Νίκος Διονυσόπουλος-Άντα Χατζηγεωργίου: *Μυτιλήνη και Αϊβαλί: μουσικοί και πολιτισμικοί αντικατοπτρισμοί στον Μεσοπόλεμο*, Μάρκος Δραγούμης: *Η μουσική στον χώρο του Βορειοανατολικού Αιγαίου*, Σάββας Κωφόπουλος: *Νομίσματα ανάγκης στον Αιολικό χώρο περί τα τέλη του 19ου αιώνα*, Mehmet Genç: *Olive oil trade of Mytilene*, Ευρυδίκη Σιφναίου: *Λέσβος-Κυδωνίες-Αδραμύττι: επεκτατισμός ή ισότιμη συναλλαγή στην εμπορία και τη μεταποίηση του ελαιολάδου*, Edhem Eldem: *The branches of Ottoman Bank in Ayvalik and Mytilene*, Güldem Sariyıldız: *The soapworks in Lesvos and Ayvalik*, Patrick Boulanger: *Le rôle de Smyrne et ses échelles secondaires pour le marché marseillais des huiles d'olive au 18ème siècle*.

Γ' Ημέρα (Τετάρτη, 8 Οκτωβρίου 2003)

Renée Hirschon: *Geography, Culture Areas and the Refugee Experience: Lesbos and its Hinterland*, Αικατερίνη Καραγιαννοπούλου: *Σωματεία και σύλλογοι προσφύγων στη Μυτιλήνη πριν και μετά το 1922*, Ιωάννα Πετροπούλου: *Τα Κυδωνιακά: Ευρισκόμενα στο Αρχείο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, Σοφία Κουφοπούλου: *The "Washing Cycle": The Case of Moslem-Cretans in Moschonissi*, Στρατής Μπαλάσκας: *Το πέρασμα από τη Μυτιλήνη στο Αϊβαλί με τη ματιά του Σουφί Κουλαξίζογλου Μπέη (Οκτώβριος 1923)*, Zeki Arıkan: *Namik Kemal, gouverneur de l'île de Mytilène*, Sinan Küneralp: *Carreer patterns in the late 19th century. Ottoman Greek civil servants born in Midilli and Ayvalik*, Σωτήρης Χτούρης: *Βιογραφίες κτιρίων. Τα κτίρια ως τεκμήρια των πολιτισμικών δικτύων*, Μαίρη Τσιτιμάκη: *Η διασπορά της τρίκλιτης βασιλικής στο Βορειοανατολικό Αιγαίο*, Μίνα Κούρτη: *Μονοπάτια της ελιάς: η κοινωνική λογική του χώρου στα παλιά ελαιοτριβεία της Αιολίδας ένθεν κακείθεν*, Δημήτρης Ψαρρός: *Η οικιστική ιστορία του Αϊβαλιού*.

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης: *Λήξη των εργασιών του Συνεδρίου*.

Σεμινάριο Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών

Διεθνές Συμπόσιο

Transferts culturels / osmose, divergences et convergences dans les traditions et les canons littéraires et dramatiques du Sud-Est européen (XVIII-XXe siècles)

(Αθήνα, ΕΙΕ, 31 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 2003)

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνεργασία με το "Σεμινάριο Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών" που λειτουργεί από το 2001 υπό την αιγίδα του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών, διοργάνωσαν στην Αθήνα Διεθνή Συνάντηση Εργασίας με κεντρικό θέμα: "Πολιτισμικές μεταφορές/οσμώσεις, συγκλίσεις και αποκλίσεις στους κανόνες και στις λογοτεχνικές και δραματουργικές παραδόσεις της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης". Η Επιστημονική Συνάντηση εντάσσεται στις δραστηριότητες της μόνιμης "Ερευνητικής Επιτροπής για την Ανατολική και Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη" (*Comité de Recherche sur l'Europe de l'Est et du Sud-Est / Research Committee on Eastern and South Eastern Europe*) της "Διεθνούς Εταιρείας Συγκριτικής Φιλολογίας" (AIRC/ICLA).

Η Διεθνής αυτή Συνάντηση Εργασίας (τρίτη κατά σειρά) έφερε κοντά είκοσι πέντε περίπου μελετητές από την Κεντρική, την Νοτιο-ανατολική Ευρώπη και την Ελλάδα· εντάσσεται δε στο ευρύτερο θεματικό πλαίσιο "Τα Βαλκάνια στον καθρέφτη της Ευρώπης / Η Ευρώπη στον καθρέφτη των Βαλκανίων".

Αντικείμενο της Συνάντησης ήταν η συγκριτική μελέτη των λογοτεχνικών κανόνων και οι μεταμορφώσεις τους καθώς επίσης και η ερμηνεία φαινομένων όσμωσης, συγκλίσεων και αποκλίσεων, όπως αποκρυσταλλώνονται στην λογοτεχνική και δραματουργική παραγωγή των χωρών της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Απώτερο ζητούμενο ήταν η μελέτη των επιδράσεων που άσκησαν οι ξένες λογοτεχνικές παραδόσεις καθώς επίσης και η ικανότητα πολιτισμικής αφομοίωσης στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων.

Ως κύριοι θεματικοί άξονες προτάθηκαν οι ακόλουθοι: I. *Λογοτεχνία και νεωτερικότητα*, α. *Η ανάδυση του εγώ: προσωπικός και αυτοβιογραφικός λόγος*, β. *Η ανάδυση του γυναικείου λόγου*, II. *Ο γενετικός ρόλος της μετάφρασης στη διαμόρφωση των λογοτεχνικών και δραματικών ειδών*, III. *Τα Βαλκάνια στο κάτοπτρο της Ευρώπης*, IV. *Ποιητικές και αφηγηματικές στρατηγικές: συγκλίσεις και αποκλίσεις στους λογοτεχνικούς και δραματικούς κανόνες*, και V. *Πολιτισμικές μεταφορές και οσμώσεις μέσα από την σκηνική εμπειρία*.

Οι καθηγητές Πασχάλης Μ. Κτρομηλίδης, Διευθυντής ΚΝΕ/ΕΙΕ, και Βάλτερ Πούχνερ, Πρόεδρος του ΤΘΣ, μετά από σύντομες εισαγωγικές ομιλίες, κήρυξαν την έναρξη των εργασιών. Οι ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν ήταν οι ακόλουθες:

I. *Stratégies poétiques et narratives: divergences et convergences dans les canons littéraires / Poetic and narrative strategies: divergences and convergences in the literary canons*

Christina Dokou (Lecturer, Department of English Language and Literature, Athens University): *"Tis a Pity She's a'Chora" - Theoretical Transformations of the Marriage Metaphor in the Epic of Digenis Akritas*, Alexander Kiossev (Dozent for History of Modern Culture, Department of Cultural Studies, University of Sofia): *Grand Narratives and Imagined*

Communication. Literatures and the Symbolic Patterns of Emancipation, Persa Apostoli (Dr., Hellenic Open University): *The European itinerary of the picaresque novel and its traces in the 19th century Greek literature (transformation and continuity)*, Monica Spiridon (Professeur de Sémiotique et de Théorie de la Littérature, Université de Bucarest): *Les Balkans dans le miroir de l'Europe: Défense et illustration de la modernité canonique*, Anna Tabaki (Professeur Associée, Département d'Études Théâtrales, Université d'Athènes): *Modernité et émergence des canons littéraires et dramatiques: La Poétique (Grammatika) de Constantin Oeconomos*, Roumiana Stantcheva (Professeur Associée, Institut d'Études Balkaniques, Sofia): *Stratégies narratives modernistes de la période de l'entre deux-guerre. L'exemple de la littérature roumaine et de la littérature bulgare.*

II. *Littérature et modernisation I. Émergence du moi: discours intime et autobiographique / Literature and Modernisation I. Emergence of the self: personal and autobiographical discourse*

Alexandru Calinescu (Professeur à l'Université de Iasi): *Les nouvelles formes du discours intime: de l'autofiction à l'exhibitionnisme*, Ourania Polycandrioti (Maître de Recherches, IRN/FNRS): *Le discours autobiographique romanesque et l'errance, XIXe siècle*, Georges Fréris (Professeur, Département de Langue et de Littérature Françaises, Université Aristote de Salonique): *Le roman de guerre: discours autobiographique, expression d'une collectivité ou d'une identité a-nationale*, Antigone Vlavianou (CT-EU de

l'Université de Bourgogne, Université Hellénique Ouverte): *Autobio-oraison* (Gustave Roud - Air de la solitude, Georges Ioannou –La Trappe). *Dire peu pour dire adieu*.

III. *Littérature et modernisation II. Émergence du discours féminin / Literature and Modernisation II. Emergence of feminine discourse*

Sophia Denissi (Lecturer, Athens School of Fine Arts): *The Mémoires de la comtesse Edling: the first (?) attempt at writing memoirs by a Greek 19th century lady*, Diamanti Anagnostopoulou (Professeur Assistante, Université de l'Égée): *Émergences du moi féminin dans le roman de la génération trente, écrit par des femmes*, Maria Ménégaki (Professeur, Présidente du Département de Langue et de Littérature Françaises, Université d'Athènes): *L'émergence du discours politique féminin en France et en Grèce*.

IV. *Le rôle génétique de la traduction dans la formation des genres littéraires et dramatiques / The genetic role of translation in the formation of literary and dramatic genres*.

Peter Hajdu (Senior fellow at the Institute of Literary Studies, Hungarian Academy of Sciences, Budapest): *Translation and Canon Formation: Greek and Roman Classics in the Hungarian Modernism*, Stessi Athini (Dr., Enseignante à l'Université Hellénique Ouverte): *Questions concernant la traduction de la prose narrative en grec moderne (1780-1800)*.

V. *Les Balkans dans le miroir de l'Europe / The Balkans in the mirror of Europe*

Raïa Zaimova (Directrice de Recherches, Institut d'Études balkaniques, Sofia): *Rêve et réalités balkaniques: le discours du voyageur Lamartine*, Despina Provata (Lectrice, Département de Langue et de Littérature Françaises, Université d'Athènes): *La Grèce de Juliette Adam: écrits littéraires et vision politique*, Jeanne Constandulaki-Chantzou (Professeur, Département de Langue et de Littérature Françaises, Université d'Athènes): *Archétypes balkaniques dans le miroir de l'Europe des années '30*.

VI. *Transferts culturels et osmose à travers l'expérience scénique / Cultural transfer and osmosis through the experience of theatrical performance*

Constantza Georgakaki (Lectrice, Département d'Études Théâtrales, Université d'Athènes): *Une lettre perdue de la Roumanie du dix-neuvième siècle en Grèce du vingtième*, Hara Bakonicola (Professeur, Département d'Études Théâtrales, Université d'Athènes): *Le prix de la création depuis la légende balkanique jusqu'au théâtre moderne: Nicos Kazantzakis et Lucian Blaga*, Chrysothémis Stamatopoulou-Vassilakou (Professeur Assistante, Département d'Études Théâtrales, Université d'Athènes): *Versions de l'avarice: trois pièces inconnues dans la dramaturgie du Proche-Orient hellénophone (XIXe siècle)*.

VII. *Transferts culturels et osmose à travers l'expérience scénique, II / Cultural transfer and osmosis through the experience of theatrical performance, II*

Aphrodite Sivetidou (Professeur, Présidente du Département de Langue et de Littérature Françaises, Université Aristote de Salonique): *Récit intime et monologue dans la dramaturgie grecque et européenne du XXe siècle*, Lila Maraka (Professor, Department of Theatre Studies, University of Athens): *French Classicism in the 19th Century: Greek Dramatic Theory*, Walter Puchner (Professor, President of the Department of Theatre Studies, University of Athens): *Forms and functions of historical tragedy and patriotical drama in South-Eastern Europe in the era of national awakening*.

Τον απολογισμό των εργασιών έκανε η υπογράφουσα, μέλος της "Ερευνητικής Επιτροπής για την Ανατολική και Νοτιο-ανατολική Ευρώπη" της AILC/ICLA και Πρόεδρος της Ο.Ε. της Συνάντησης, στην οποία ανήκει και ο σχεδιασμός της. Μέλη της Ο.Ε. ήταν οι καθηγητές Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης και Βάλτερ Πούχνερ (Αντιπρόεδροι), η καθηγήτρια Χαρά Μπακονικόλα (Γενική Γραμματέας), ο επίκ. Καθηγητής Ιωσήφ Βιβιλάλης (Ταμίας), η Εντεταλμένη ερευνήτρια Ουρανία Πολυκανδριώτη (Ειδική Γραμματέας), η λέκτωρ Κωνσταντζα Γεωργακάκη και η επίκ. Καθηγήτρια Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου (Μέλη).

Άννα Ταμπάκη

Πρόγραμμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών

Συνέδριο

Βυζάντιο - Βενετία - Νεώτερος Ελληνισμός

Μια περιπλάνηση στον κόσμο της ελληνικής επιστημονικής σκέψης

(Αθήνα, ΕΙΕ, 7-8 Νοεμβρίου 2003)

Μια περιπλάνηση στον κόσμο της ελληνικής επιστημονικής σκέψης επιχειρήθηκε με το συνέδριο "Βυζάντιο - Βενετία - Νεώτερος Ελληνισμός", που οργάνωσε το Πρόγραμμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών του ΚΝΕ/ΕΙΕ στο πλαίσιο των πολυδιάστατων δραστηριοτήτων του για τη μελέτη της επιστημονικής σκέψης στον ευρύτερο ελληνικό χώρο, έχοντας ως συνδιοργανωτές το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας και το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του ΕΙΕ.

Μια περιπλάνηση γόνιμη και δημιουργική, με συγκεκριμένη στοχοθεσία στην οποία πράγματι οδήγησαν τους συμμετέχοντες οι ενδιαφέρουσες εισηγήσεις που δεν φάνηκε να χάνονται στον γνωστικό λαβύρινθο των ποικίλων προσεγγίσεων.

Αφιετηρία σε αυτή τη διαδρομή ο κόσμος του Βυζαντίου, η επιστημονική παραγωγή του οποίου μόλις πρόσφατα φαίνεται να αναδύεται και να αποτελεί πλέον αντικείμενο οργανωμένης επιστημονικής έρευνας. Οι συμβολές που ανίχνευσαν ορισμένες παραμέτρους του δρόμου της προς την Ευρώπη, αυτής της αγνοημένης επιστημονικής παράδοσης, ήταν του Δημήτριου Καραμπερόπουλου που επικαίρησε μια ανασκόπηση της βυζαντινής θεραπευτικής, του Κώστα Νικολαντωνάκη που αναφέρθηκε διεξοδικά σε δύο μαθηματικές πραγματείες της εποχής, τις πηγές, το περιεχόμενο και την τύχη τους, του Ευθύμιου Νικολαΐδη που διερεύνησε τους δρόμους των αστρονομικών θεωριών και των Γιάννη Θωμαΐδη-Νίκου Καστάνη που επίσης αναζήτησαν ανάλογες διαδρομές για τη χρήση του όρου "ημίτονο" στα μαθηματικά.

Σταθμός σημαντικός, κομβικό θα τον χαρακτήριζε κανείς χωρίς υπερβολή, στη διάχυση της επιστημονικής γνώσης τόσο από το Βυζάντιο προς τη Δύση όσο και αργότερα σε ένα ρεύμα επιστροφής, προς τον λόγιο ελληνισμό της τουρκοκρατίας, είναι αναμφίβολα η Βενετία.

Η Χριστίνα Φίλη αναφέρθηκε στις πρώτες μεταφράσεις μαθηματικών έργων της αρχαιότητας στη Βενετία, η Δήμητρα Λούκου περιέγραψε δύο χειρόγραφα περσικής αστρονομίας της περίφημης συλλογής του Βησσαρίωνα, ο Μανώλης Καρτσωνάκης συζήτησε τη διάδοση του έργου "Σύνοψις των Φυσικών" του Συμεών Σηθ στη Δύση και η Γιάννα Κατσιμπούρα μας ενημέρωσε για τις εκδόσεις και τις ποικίλες αναγνώσεις ενός βυζαντινού *Quadrinium*. Ο Κωνσταντίνος Πέτσιος χρησιμοποίησε την περίπτωση του Ματθαίου (Μελετίου) Τυπάλδου για να σχολιάσει τη φιλοσοφική διδασκαλία στη Βενετία του 17ου αιώνα και μαζί με τον Χαρίτωνα Καρανάσιο εξέτασαν προβλήματα πατρότητας ενός ανώνυμου φιλοσοφικού έργου αναζητώντας τον συγγραφέα του μεταξύ των Γρηγόριου (Γεώργιου) Κονταρή και Γεώργιου Σουγδουρή. Ο Μανώλης Πατινιώτης ανέπτυξε το θέμα της στάσης του Κύριλλου Λουκάρεως απέναντι στις νέες επιστημονικές ιδέες, μια πράγματι ενδιαφέρουσα συμβολή στη θεματική του Συνεδρίου.

Τη σκιαγράφηση, τη λεπτομερή, καλύτερα, θα έλεγε κανείς ανάλυση του αναγεννησιακού Νικόλαου Σοφιανού και το πέρασμα από τον κατάλογο τοπωνυμίων στον χάρτη παρουσίασαν με επιστημονικά - ιστορικά ακριβή λόγο η Αικατερίνη Κουμαριανού και ο Γιώργος Τόλιας. Ο υπογράφων περιέγραψε το γόνιμο κλίμα επιστημονικού προβληματισμού που απόλαυσαν οι Έλληνες λόγιοι του 18ου αιώνα στον πνευματικό περίγυρο της Βενετίας συνδέοντας την πόλη αυτή με την επιστημονική σκέψη κατά τη Νεοελληνική Αναγέννηση. Ο Γιάννης Καραάς με τον τεκμηριωμένο λόγο του παρουσίασε το γενικό περίγραμμα - τους άξονες της επιστημονικής σκέψης κατά την ίδια περίοδο διαπι-

στώνοντας ότι η Νεοελληνική Αναγέννηση διακρίνεται από έναν καθαρά δυτικοευρωπαϊκό προσανατολισμό και φαίνεται να αγνοεί το Βυζάντιο, που ωστόσο επιβιώνει στην λαϊκή παραγωγή των σεισμολογιών και των βροντολόγιων.

Ο Γιώργος Ζούμπος εμπλούτισε τις γνώσεις μας για μια αντίστροφη πορεία. Εκείνη που ακολούθησε ο Antognio Cognoli ξεκινώντας από τη Ζάκυνθο για να καταλήξει στην προεδρία της Societa Italiana. Για μια άλλη παράμετρο της επιστημονικής γνώσης την εποχή εκείνη, μια φιλοδυτική προσπάθεια στην Ανατολική Ευρώπη, αυτή των Αδελφών Λεικούδη από τη Βενετία και την Πάντοβα στη Σλαβο-Γρεκο-Λατινική Ακαδημία της Μόσχας, μίλησε ο Γιάννης Βανδουλάκης.

Οι προσκεκλημένοι μας από την Ιταλία Marino Zorzi πρόσθεσε "μια άλλη ματιά". Ως διευθυντής της Μαρκιανής Βιβλιοθήκης, με μια ζωντανή παρουσίαση έφερε και πάλι μπροστά μας τα χειρόγραφα της συλλογής του Βησσαρίωνα.

"Last but not least" για να δανειστούμε μια έκφραση του συρμού από την Εσπερία, θα αναφερθούμε στις προσφωνήσεις των καθ. Παναγιώτη Παπαγιαννακόπουλου, Διευθυντή ΕΙΕ, Χρύσας Μαλτέζου, διευθύντριας Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας και καθ. Ευάγγελου Χρυσού, διευθυντή Ινστιτούτου Βυζαντινών Ερευνών ΕΙΕ. Ιδιαίτερα η Κυρία Χρύσα Μαλτέζου τόνισε τον ρόλο της ελληνικής κοινότητας της Βενετίας στην όσμωση της επιστημονικής σκέψης μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Η παρουσία τους μας τίμησε και οι τοποθετήσεις τους ξέφυγαν από τη μορφή ενός "αναγκαίου" τυπικού χαιρετισμού και εμπλούτισαν τη θεματική του Συνεδρίου.

Οι συμμετέχοντες στο Συνέδριο φάνηκε να γοητεύονται από το ταξίδι στον κόσμο της ελληνικής επιστημονικής γνώσης και κατέθεσαν με ζωντάνια τις απόψεις, τις ερωτήσεις, τις ενστάσεις τους. Η συμβολή τους σίγουρα ήταν σημαντική, όπως άλλωστε σημείωσε ο Ευθύμιος Νικολαΐδης κλείνοντας τις εργασίες του Συνεδρίου το απόγευμα του Σαββάτου.

Με την ευκαιρία, μας υποσχέθηκε ότι σύντομα θα κρατάμε στα χέρια μας τα Πρακτικά αυτής της συνάντησης. Τα περιμένουμε.

Γιώργος Ν. Βλαχάκης

European Science Foundation

Συνάντηση εργασίας

Cultural Exchange in Europe, 1400-1700: the Translations

(Αθήνα, ΕΙΕ, 30-31 Μαΐου 2003)

Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Έρευνα (European Science Foundation, ESF), στο πλαίσιο του προγράμματός του "Cultural exchange in Europe, 1400-1700", οργάνωσε, με τη συνδρομή του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (Πρόγραμμα Ιστορίας των Επιστημών), συνάντηση με θέμα τις μεταφράσεις. Η συνάντηση έγινε στο κτίριο του ΕΙΕ, στις 30 και 31 Μαΐου 2003.

Παρευρέθησαν οι Robert Muchembled (συντονιστής του προγράμματος, Πανεπιστήμιο Paris XIII), Francisco Bethencourt (συντονιστής της ομάδας για τις μεταφράσεις, Ίδρυμα Gulbenkian), Θύμιος Νικολαΐδης (ΕΙΕ), Feza Günergün (Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης), Serguei Demidov (Ινστιτούτο Ιστορίας των Επιστημών και της Τεχνολογίας, Μόσχα), Isabelle Pantin (Πανεπιστήμιο Paris X), Eva Kowalska (Παν. Μπρατισλάβα), Peter Burke (Πανεπιστήμιο Cambridge), Maria-Lucia Pallares-Burke (Πανεπιστήμιο Cambridge), Ronnie Hsia (Pennsylvania State University) και Χριστίνα Φίλη (ΕΜΠ). Τη συνάντηση χαιρέτισε ο διευθυντής του ΚΝΕ/ΕΙΕ Πασχάλης Κιτρομηλίδης.

Η συνάντηση είχε ως σκοπό να συζητηθούν οι συμβολές για έναν τόμο με τίτλο *Cultural Exchange in Europe, 1400-1700: the Translations*. Είχαν προηγηθεί συναντήσεις στο Άμστερνταμ, στο Λάιμπνιτς και στο Γκράτς της Αυστρίας. Στη συνάντηση της Αθήνας παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν οι νέες συμβολές, αυτές της Isabelle Pantin για τον ρόλο των μεταφράσεων στις ευρωπαϊκές επιστημονικές ανταλλαγές τον 16ο και 17ο αιώνα, της Feza Günergün για τις μεταφράσεις ευρωπαϊκών επιστημονικών κειμένων του 17ου αιώνα στα τούρκικα και του Serguei Demidov για τις μεταφράσεις ευρωπαϊκών επιστημονικών βιβλίων τον 16ο και 17ο αιώνα στα ρωσικά. Συζητήθηκαν νέες εκδοχές παλαιότερων συμβολών, όπως της Maria-Lucia Pallares-Burke σχετικά με τις μεταμορφώσεις και της Eva Kowalska για τη γλώσσα ως μέσον μεταφοράς πολιτισμικών αξιών.

Συζητήθηκαν επίσης τα γενικά προβλήματα αυθεντικότητας των μεταφράσεων, οι διαφορετικές σημασίες της μετάφρασης στις ευρωπαϊκές περιοχές, η χρήση της λατινικής και ελληνικής γλώσσας.

Ο τόμος που θα προκύψει θα εκδοθεί από τις πανεπιστημιακές εκδόσεις του Cambridge.

Θύμιος Νικολαΐδης

Ετήσια Διάλεξη Κ.Θ. Δημαρά, 2003

Michel Delon, *Les Lumières et le sens des gradations*

(ΕΙΕ, 12 Νοεμβρίου 2003)

Η όγδοη, κατά σειρά, διάλεξη, αφιερωμένη στη μνήμη του ιδρυτή του ΚΝΕ/ΕΙΕ, Κ.Θ. Δημαρά, δόθηκε την Τετάρτη 12 Νοεμβρίου 2003, στο αμφιθέατρο "Λεωνίδα Ζέρβας" του ΕΙΕ. Ομιλητής ήταν ο Michel Delon, καθηγητής γαλλικής και συγκριτικής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης – Paris IV, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα: *Les lumières ou le sens des gradations*.

Ο Michel Delon είναι ειδικός στην ιστορία των ιδεών και στη λογοτεχνία του 18ου αιώνα. Έχει εκδώσει τα Άπαντα του Diderot (Hermann) και του Sade (Bibliothèque de la Pléiade), συμμετέχει στην εκδοτική επιτροπή των Απάντων του Voltaire (Voltaire Foundation) καθώς και του περιοδικού *Europe*. Είναι Πρόεδρος της Γαλλικής Εταιρείας Μελέτης του 18ου αιώνα και μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Εταιρείας για τη Λογοτεχνική Ιστορία της Γαλλίας.

Στη διάλεξη του παρουσίασε την έννοια των διαβαθμίσεων και του μέτρου στη φιλοσοφική σκέψη, την αισθητική, την τέχνη και τη λογοτεχνία του 18ου αιώνα. Το κείμενο της ομιλίας θα δημοσιευθεί σε δίγλωσση έκδοση στη σειρά των διαλέξεων "Κ.Θ. Δημαράς" του ΚΝΕ/ΕΙΕ.

■

Σεμινάριο Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών

Λογοτεχνική Ιστορία και διάλογος των πολιτισμών

(Αθήνα, 14-17 Απριλίου 2003)

Το "Σεμινάριο Συγκριτικής Γραμματολογίας και Ιστορίας των Ιδεών" του ΚΝΕ/ΕΙΕ και το Διαπανεπιστημιακό - Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Παν/μιου Αθηνών συνδιοργάνωσαν Σεμιναριακό κύκλο με κεντρικό θέμα "Λογοτεχνική Ιστορία και διάλογος των πολιτισμών".

Στο πλαίσιο του κύκλου, η διακεκριμένη ειδικός Eva Kushner, Ομότιμη Καθηγήτρια Γαλλικής και Συγκριτικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο και Επίτιμη Πρόεδρος της "Διεθνούς Εταιρείας Συγκριτικής Φιλολογίας" (AILC/ICLA) προετοίμασε το θέμα "L'histoire littéraire peut-elle être expérimentale?" και έδωσε μεταπτυχιακό κύκλο σεμιναρίων (Παν/μιο Αθηνών, Μουσείο Μπενάκη) με αντικείμενο: "Ancient Greek Myths in Modern Drama".

■